

Evropska unija – razvoj in simboli

Začetki ideje o politični in gospodarski združitvi Evrope segajo že v čas Grkov in Rimljanov. S slednjimi se je začela latinska tradicija, civilno pravo in skupna religija - krščanstvo. Te prvine predstavljajo temelj Evrope in njenega nadaljnjega združevanja ter zblíževanja narodov. Kažejo se v ekonomskem in socialnem razvoju, upoštevajoč okoljske in regionalne dimenzije, ki so garancija izboljševanja življenjskega standarda vseh prebivalcev Unije.

Najprej si na kratko pogledjmo njen razvoj od 50-tih let pa do danes, leta 2004, ko bo Evropska unija doživela največjo širitev v svoji zgodovini. Mejniki v njenem razvoju so številne pogodbe, ki so tudi neke vrste simboli postopnega zblíževanja in enotnosti držav članic.

Pregled razvoja Evropske unije skozi zgodovino

Za začetnika Evropske unije velja francoski zunanji minister Robert Schuman, ki je 9. maja 1950 - takrat je povojna Evropa še iskala izhode iz politične in gospodarske nestabilnosti - s svojim znamenitim govorom, t.i. Schumanovo deklaracijo, ustvaril prvo konkretno podlago za postopno gospodarsko in politično združitev evropskih držav. Za Schumana je ta združitev predstavljala temeljno podlago ohranitve trajnega miru v Evropi, hkrati pa je bila poziv k integraciji, s pripravo Pogodbe za premog in jeklo, ki je bila poleg Francije in Nemčije - dveh največjih nasprotnic iz druge svetovne vojne - namenjena vsem evropskim državam.

Za skupno sodelovanje se je s podpisom Pariškega sporazuma o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo 18. aprila 1951

zavezalo šest držav: Francija, Nemčija, Italija ter države Beneluksa: Belgija, Nizozemska in Luksemburg. Svoje sodelovanje so okrepile 25. marca 1957 v drugi fazi integracijskega procesa - z Rimskima pogodbama. Ustanovljeni sta bili Evropska gospodarska skupnost (EGS) in Evropska skupnost za jedrsko energijo (EURATOM). V preambuli prve pogodbe so države poudarile svojo "trdno odločenost, da bodo ustvarjale pogoje, ki bodo prispevali k vedno močnejši povezanosti evropskih ljudstev".¹ Pogodba o ustanovitvi EGS je najpomembnejša med njimi, ker je okvirna pogodba, ki poleg "točno določenega cilja, to je ustanovitve skupnega trga s carinsko unijo, vsebuje tudi splošne smernice skupne politike na nekaterih področjih in dopušča možnost, da države članice s splošnim soglasjem uvedejo nekatere nove skupne politike" (Ješovnik, 2000: 13).

Leta 1986 je bil sprejet Enotni evropski akt, ki je pričel veljati 1. junija 1987. Države članice so se z njim zavezale k cilju vzpostavitve enotnega in notranjega trga, kot "prostora brez notranjih meja, v katerem je zagotovljeno prosto gibanje blaga, oseb, storitev in kapitala".² Temeljito je prenovil pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti; razširil je formalne pristojnosti Skupnosti in prilagodil njeno institucionalno sestavo.

Naslednjo prelomnico predstavlja 7. februar 1992, ko je bila podpisana Pogodba o Evropski uniji ali Maastrichtska pogodba, ki velja od 1. novembra 1993. Z njo so države članice svoje sodelovanje razširile tudi na področje skupne zunanje in varnostne politike ter na področje pravosodja in notranjih zadev, ki predstavljajo drugi - prvi dve politiki ozi-

roma tretji steber EU - področje pravosodja in notranjih zadev. S to pogodbo je bila zaradi spremembe naziva Evropske skupnosti v Evropsko unijo, dotedanjemu bolj gospodarskemu sodelovanju med državami članicami, dodana še politična dimenzija. Slednja se odraža še v eni novosti pogodbe - državljanstvu Evropske unije, ki dopolnjuje nacionalno državljanstvo državljana katere koli članice EU. Prav s to pogodbo je bil storjen odločilen korak na poti h gospodarski, denarni in politični uniji. Ta je tako postala tudi pomemben dejavnik varnostne in zunanje politike ter poleg tega še porok za spoštovanje kulturne raznolikosti, nacionalne in jezikovne identitete vseh, pod njenim okriljem že povezanih, evropskih narodov.

Amsterdamska pogodba je bila podpisana 2. decembra 1997 in velja od 1. maja 1999. Spremenila je vsebino treh stebrov,³ na kate-

rih temelji Evropska unija, saj je podrobneje uredila carinsko poslovanje ter ukrepe za spodbujanje gospodarskega razvoja in tudi socialne zaščite. V svojih določilih poudarja spoštovanje človekovih pravic in demokratičnih načel v državah članicah, boj proti brezposelnosti, svobodo gibanja, uvaja nove cilje na področju pravosodja in notranjih zadev, boj proti organiziranemu kriminalu in ustanavlja funkcijo visokega predstavnika za skupno zunanjo in varnostno politiko.

Pogodba iz Nice, podpisana 23. februarja 2001 (velja od 1. februarja 2003), še dodatno ureja vprašanja v zvezi s širitvijo Unije. To področje je povezano predvsem z reformo institucij Evropske unije zaradi povečanja njenega članstva maja letos.

Decembra 2001 je bila na podlagi sprejema Laeknske deklaracije na zasedanju Evropskega sveta v Laeknu ustanovljena Konvecija

Evropska unija

o prihodnosti Evrope. Njena naloga je bila preučiti vsa ključna vprašanja glede nadaljnega razvoja EU; tako vprašanja povezana z razširitvijo kot delovanjem njenih institucij. Rezultat te konvencije pa je bil Osnutek evropske ustave, (ne)sprejetje katere prav sedaj najbolj buri duhove evropske javnosti.

Današnja petnajsterico, ki šteje 374 milijonov prebivalcev, poleg že prej omenjenih šestih ustanovnih članic iz leta 1951, od leta 1973 predstavljajo še Velika Britanija, Irska in Danska, od leta 1981 Grčija, od leta 1986 Španija in Portugalska in od leta 1995 Švedska, Finska in Avstrija. Evropska unija predstavlja danes največji skupni trg, na katerem se vsako leto ustvari za več kot šest tisoč milijard dolarjev blaga in storitev. Glavni cilji združevanja članic v Unijo so svobodno gibanje ljudi, blaga, kapitala in storitev. Evropska unija nadaljuje svoj integracijski proces s širjenjem in poglobljanjem le-tega. Ambicije Unije danes: zgraditi Evropo, ki bo temeljila na svobodi in spoštovanju identitete vseh njenih prebivalcev, ter družbo, ki bo temeljila na znanju in socialni blaginji, da bi tako dosegli svoj zastavljen cilj: najhitrejše rastoče na znanju temelječe gospodarstvo na svetu.

Evropski uniji se bo 1. maja 2004 pridružilo deset novih držav članic, med njimi tudi Slovenija. To bodo države, ki so 16. aprila lani v Atenah skupaj s petnajsterico podpisale Pogodbo o pristopu Češke republike, Republike Estonije, Republike Ciper, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške republike k Evropski uniji.

Simboli Evropske unije

Evropska unija med svoje simbole, ki označujejo njeno politično enotnost, šteje: dan Evrope, zastavo in himno. Mednje lahko enakovredno štejemo tudi njeno jezikovno

(ter iz nje izhajajočo kulturno) raznovrstnost, enotno valuto - evro in njeno zadnjo večjo skupno pridobitev - Osnutek evropske ustave.

Dan Evrope (Europe Day)

Državljeni Evropske unije praznujejo dan Evrope 9. maja v spomin na obletnico Schumanove deklaracije, ki pomeni rojstni dan EU. Francoski državnik - zunanji minister Robert Schuman je popoldne 9. maja 1950 v "salonu z uro" francoskega zunanjega ministrstva v Parizu novinarjem predstavil načrt zgodovinskega pomena: ustanovitev skupne Visoke oblasti, odgovorne za francosko-nemško proizvodnjo premoga in jekla "v okviru odprte organizacije, ki se ji lahko pridružijo vse evropske države" (R. Schuman v Evropska antologija, 2001: 103). Avtor te zamisli je bil Schumanov svetovalec in mirovnik Jean Monet, ki se ga še danes spominjamo kot "očeta Evrope". Izbira tega dne kot dneva Evrope je bila leta 1964 določena s strani Odbora ministrov in obeležuje tudi obletnico ustanovitve Sveta Evrope. Praznovanje tega dne je bilo sprejeto na konferenci Ministrskega sveta v Milanu 1985. V tem tednu in predvsem na ta dan se širom po ozemlju Evropske unije, zadnja leta tudi v državah kandidatkah, vrstijo številni dogodki in praznovanja. Njihov namen je poleg spomina na zgodovinske dogodke, ki so se zgodili na ta dan, ljudem čim bolj približati idejo o evropskem povezovanju in Evropo samo, ter s tem zblížati tudi same državljane te multinacionalne tvorbe.

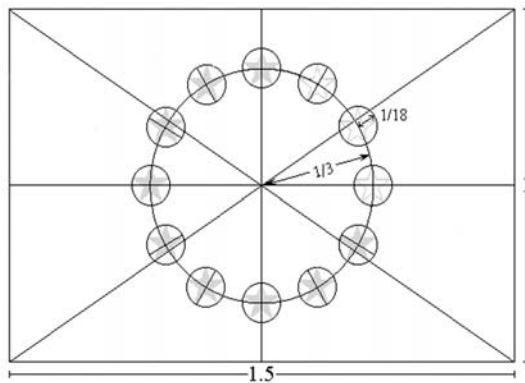
Evropska zastava (The European Flag)

Razvoj in simbolika

Zastava, oblikovana po natančnih smernicah, ima dvanajst zlatorumenih zvezd v krogu na nebesno modri podlagi. Število dvanajst⁴ je prastara prispodoba popolnosti, krog pa simbol povezanosti in nerazdružljivi-

Evropska zastava

vosti. Krog zvezd predstavlja zvezo evropskih narodov; solidarnost in harmonijo med njimi. Njena zgodovina sega v leto 1955, to je v čas, ko je Evropska unija obstajala še v obliki šestice povezane v Evropsko skupnost za premož in jeklo. Ločeno telo s širšim članstvom je bil Svet Evrope, ki je bil ustanovljen nekaj let prej in se je ukvarjal z zaščito človekovih pravic in promoviranjem evropske kulture. Le-ta je iskal in izbiral simbol za svojo lastno uporabo. Po številnih diskusijah sta bila v igri dva predloga za evropski emblema:

- krog dvanajstih zvezd in sredi njega črka E na modri podlagi,
- le krog dvanajstih zvezd na modri podlagi.

S strani Ministrskega sveta je bil, 8. decembra leta 1955, na podlagi soglasno sprejetega predloga o emblemu Evropske skupnosti 25. oktobra istega leta s strani Parlamentarne skupščine, sprejet slednji predlog, kot ideal enotnosti med prebivalci združene Evrope. Po razširitvi EU na 15 držav se število zvezd ni spremenilo. Tako bo tudi v prihodnje, saj število ni povezano s številom članic, ampak s simboličnim pomenom popolnosti in celovitosti. Od 26. maja 1986 dalje je enaka Evropska zastava tudi uradni simbol Evropske unije in vseh njenih institucij. Sedaj postaja zastava vse bolj simbol enotne združene Evrope in evropske identitete "par excellence".

Heraldičen opis

Dvanajst petokrakih zvezd, katere se med sabo ne stikajo, na azurno modri podlagi.

Geometrijski opis

Emblema ima obliko pravokotne zastave modre barve, katere širina je ena in pol dolžine zastave. Dvanajst zlatorumenih zvezd porazdeljenih v enakomernih intervalih tvori neviden krog, katerega center je presečišče diagonal pravokotnika. Radij kroga je enak eni tretjini polovične dolžine diagonale. Vsaka zvezda ima pet točk, ki so nameščene na obsegu nevidnega kroga, ki obkroža zvezdo, katerega radij je enak eni osemnajstini polovične dolžine diagonale. Vse zvezde so pokončne oblike, kar pomeni, da je ena točka v vertikalni, dve pa v horizontalni premočrtni legi, pravokotno glede na drog zastave. Krog je urejen tako, da se zvezde pojavljajo kot ure na številčnici ure. Njihovo število je nespremenljivo.⁵

Ta zastava je le emblema Evropske komisije - izvršne oblasti Evropske unije. Ostale institucije in telesa EU uporabljajo še svoj lastni emblema kot dodatek Evropski zastavi.⁶

Evropska himna (The European Anthem)

Zadnji stavek Beethovnovi Devete simfonije, imenovan Oda radosti (Ode to Joy), je kot himna Evropske unije obenem tudi hval-

nica svobode, občutka za skupnost in miru. Izvajana je brez besedila, le v instrumentalni obliki - v jeziku glasbe, ki je univerzalen in razumljiv vsem narodom. Priredba je delo Herberta von Karajana in je napisana za tri instrumentalne priredbe - za klavir (solo), pihala in simfonični orkester. Igrajo jo ob evropskih prireditvah in svečanostih. Evropska himna je vsakomur dostopna tudi preko interneta na spletnem naslovu: http://europa.eu.int/abc/symbols/anthem/index_en.htm. Skladba je izvajana s strani pihalnega orkestra Evropske unije - Youth Wind Orchestra pod taktirko dirigenta Andréa Reichlinga. Izvedba je bila posneta leta 1994 v Lizboni - v Teatro da Trindade.

Za evropsko himno je bila skladba sprejeta leta 1972 s strani Sveta ministrov. Med zasedanjem predsednikov držav in vlad držav članic v italijanskem Milanu med 28. in 29. junijem leta 1985 pa je bila prej omenjena himna tudi uradno prepoznana. Pri sprejetju enotne himne ni šlo za nadomestitev nacionalne himne držav članic EU, temveč za proslavljanje vrednot, ki si jih znotraj EU vsi delijo (delimo), njene enotnosti in hkrati različnosti. Predstavlja pa skupen simbol ne le Evropske unije, temveč vse Evrope.

Jezik

Jezikovna in narodna pestrost znotraj Evropske unije je njena posebnost, saj jezik vsake države članice, kljub članstvu v nadnacionalni tvorbi, še vedno predstavlja njen narodni simbol. EU želi svojo kulturno in jezično različnost znotraj sebe ohraniti. Prav zaradi tega ima trenutno enajst uradnih jezikov: angleški, danski, finski, francoski, grški, italijanski, nemški, nizozemski, portugalski, španski, švedski (glej Eurojargon, 2004). Število se bo s 1. majem letos povečalo in med naštetimi bo poleg ostalih jezikov, ki bodo dodani spisku, tudi slovenski. V vseh uradnih jezikih izhaja vsa zakonodaja EU, državljani

držav članic EU pa lahko pri komunikaciji z evropskimi institucijami uporabljajo katerega koli od naštetih jezikov. V znak skrbi in želje po ohranitvi svoje pestrosti nacionalnih in regionalnih jezikov, je EU razglasila leto 2001 kot evropsko leto jezikov.

Enotna evropska valuta - evro

Priprave na uvedbo enotnega evropskega denarja oziroma valute so bile dolgotrajne in temeljite, saj je bil le-ta mišljen in tudi je dopolnitev, krona uresničenja notranjega trga.

Predhodnik evra je bil eku (ECU - European Currency Unit). Ime je, na idejo nekdanjega ministrskega predsednika Giscarda d'Estaingna, dobil po svoji funkciji, ki jo je (bo) opravljal - funkcijo evropske denarne enote. Eku v fizični obliki ni nikoli obstajal, bil je le knjižni denar.

Uvedbo evra so v desetletju in pol trajajočih pripravah zaznamovale tri intenzivne faze. Prva se je začela v drugi polovici leta 1990 z direktivo o popolni liberalizaciji kapitala in s tesnejšim sodelovanjem na gospodarskem, fiskalnem in denarnem področju. Druga se je pričela septembra 1994 z ustanovitvijo Evropskega denarnega inštituta in prepovedjo financiranja javnega dolga s strani centralnih bank. Tretja faza z začetkom januarja 1999 pa je že pomenila uresničitev denarne unije, ko se je nepreklicno določila višina menjalnih tečajev posameznih držav glede na evro in s strani Evropskega sveta sprejela odločitev, katere države bodo sodelovale v prvem krogu gospodarske in denarne unije. Države, ki so izpolnile konvergenčne kriterije⁷ in so prevzele evro za svojo valuto, so Avstrija, Belgija, Finska, Francija, Grčija, Irska, Italija, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska, Portugalska in Španija.

Izdanih je osem različnih kategorij evrokovancev z nominalnimi vrednostmi za 1, 2, 5, 10, 20, 50 centov in pa za 1 in 2 evra. Sprednje strani imajo enoten izgled in pri-

kazujejo nominalne vrednosti, hrbtni strani so različno oblikovane. Vsaka država članica monetarne unije ima namreč možnost, da hrbtno stran kovancev opremi s svojimi simboli. Tako je v obtoku 12 različnih evrokovancev in vse veljajo kot zakonito plačilno sredstvo v celotnem evrodenarnem področju. Evrobankovcev pa je sedem različnih kategorij z nominalnimi vrednostmi za 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500 in so enotni po vsej Uniji.

Evropska ustava (Constitution for Europe)

Eden od novih simbolov, ki naj bi države članice še bolj povezal med sabo, je v bližnji prihodnosti pričakovano sprejetje Ustave Evropske unije. Osnutek pogodbe o ustavi EU je bil soglasno sprejet s strani Evropske konvencije med 13. junijem in 10. julijem 2003, 18. julija 2003 pa je bil v Rimu predložen v presojo predsedniku Evropskega sveta. V sebi združuje vse dosedanje pogodbe v enoten dokument. S tem bi postala zakonodaja EU bolj transparentna, samo delovanje Unije pa bolj demokratično in bližje državljanom, vendar mnogi Osnutku že sedaj očitajo, da je tem zahtevam ni zadostil v zadostni meri.

Viri:

Deklaracija Roberta Schumana: http://europa.eu.int/abc/symbols/9-may/decl_en.htm (7. 1. 2004).
Europe Day: http://europa.eu.int/abc/symbols/9-may/euday_en.htm (8. 1. 2004).
Eurojargon: http://europa.eu.int/abc/eurojargon/index_en.htm (19. 1. 2004).
Evro: <http://evro.evropska-unija.si/bankovci.htm> (17. 1. 2004).
Graphical specification for the European Emblem: http://europa.eu.int/abc/symbols/emblem/graphicsI_en.htm (5. 1. 2004).
IUS-INFO Pravni in poslovni informacijski sistem: <http://www.ius-software.si/eg/zgodovina.asp> (15. 1. 2004).
Ješovnik, Peter (2000): Evropska unija: zgodovina, ustanove, politike in evropski model družbe. Visoka šola za management, Koper.
Pogodba o Evropski gospodarski skupnosti (EGS): [\[entoco5.htm\]\(http://europa.eu.int/abc/obj/treaties/en/entoco5.htm\) \(5. 1. 2004\).](http://europa.eu.int/abc/obj/treaties/en/</p>
</div>
<div data-bbox=)

The Emblems of the Institutions and Agencies: <http://publications.eu.int/code/en/en-5000200.htm> (10. 1. 2004).

The European Anthem: http://europa.eu.int/abc/symbols/anthem/index_en.htm (8. 1. 2004).

The European Flag: http://europa.eu.int/abc/symbols/emblem/index_en.htm (20. 1. 2004).

1. Pogodba o Evropski gospodarski skupnosti (EGS): <http://europa.eu.int/abc/obj/treaties/en/entoco5.htm> (5. 1. 2004).
2. Enotni evropski akt: <http://www2.gov.si/svez/svez-web.NSF/o/Co3DE8C878627B2CC1256Do4004783EC/&file/III++SL.doc> (15. 1. 2004).
3. I. steber tvori skupnosti ESPJ, EGS in ESJE (Evropska skupnost za premož in jeklo, Evropska gospodarska skupnost in Evropska skupnost za jedrsko energijo), vendar je njegovo jedro Evropska skupnost. Poleg teh ta steber zajema še določena druga področja sodelovanja in politike; razvojno politiko, izobraževanje, zaščito potrošnikov, politiko do tujcev, gospodarsko in denarno unijo, socialno in okoljevarstveno politiko.
II. steber sloni na skupni zunanji in varnostni politiki. Predstavljajo ga obrambna politika (Zahodnoevropska unija), skupna akcija in enoten nastop pred mednarodno skupnostjo.
III. steber zajema področje pravosodja in notranjih zadev. Sestavljajo ga: policija, carina, pravosodje, mejni nadzor, azilna politika, odvisnost od drog in migracijska politika.
Prvi steber je nadnacionalne narave - z njim upravljajo institucije EU in ne države članice, kot II. in III., ki sta vodena meddržavno.
4. Število 12 ima veliko simbolnih pomenov:
12 zvezd v vencu okrog Marijine glave,
12 tabel rimskega prava,
12 mesecev,
12 dnevni in nočni ur,
12 apostolov,
12 znakov zodiaka,
12 Heraklejevih del
12 rodov Izraela.
5. Graphica European Emblem: http://europa.eu.int/abc/symbols/emblem/graphicsI_en.htm (5. 1. 2004).
6. Glej: http://europa.eu.int/abc/symbols/emblem/index_en.htm.
7. To so države, ki (so izpolnjevale) izpolnjujejo t.i. maastrichtske kriterije; stabilnost cen, kriterij višjih dolgoročnih obrestnih mer, zdrave javne finance in stabilnost deviznih tečajev.